

การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหา สุขภาพช่องปากเด็กและเยาวชน บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (2553-2554)

ปิยะดา ประเสริฐสม* ท.บ., วท.ม. (วิทยาการระบาด), อ.ท. (ทันตสาธารณสุข)

จันทนา อึ้งชูศักดิ์* ท.บ., ส.ม., อ.ท. (ทันตสาธารณสุข)

ศรีสุดา ลีละศิธร* ท.บ., ส.ม., อ.ท. (ทันตสาธารณสุข)

วรารักษ์ จิระพงษา* ท.บ., พ.ม., อ.ท. (ทันตสาธารณสุข)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสถานการณ์ข้อมูลทันตสุขภาพในจังหวัด พัฒนาทันตบุคลากรในจังหวัดให้มีทักษะในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทันตสุขภาพของจังหวัดตนเอง เพื่อการวินิจฉัยสาเหตุ/ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดโรคฟันผุในเด็กและเยาวชน ตลอดจนจัดทำ แผนงาน/โครงการ แก้ปัญหาสุขภาพช่องปากเด็กและเยาวชน ของจังหวัดหรือพื้นที่ บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง สำนักทันตสาธารณสุข ศูนย์อนามัย และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตามความพร้อมและความสมัครใจ ดำเนินการพัฒนาด้วย การประชุม การออกเยี่ยมพื้นที่ การสื่อสารผ่านเน็ต และการพบปะพูดคุยในวาระโอกาสต่างๆ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสุขภาพช่องปากของเด็กและเยาวชน บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ จังหวัดจะต้องได้รับการสนับสนุน 3 ด้าน คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการแนวความคิดการแก้ปัญหาสุขภาพช่องปากเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจน 2) การพัฒนาเครื่องมือและแนวทางการเก็บข้อมูลที่สะท้อนผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมและสุขภาพช่องปากของเด็ก 0-12 ปี ในจังหวัดหรือพื้นที่ และ 3) การพัฒนาทักษะทันตบุคลากรในการคิดวิเคราะห์เชิงสาเหตุและผล และการจัดการกับข้อมูล แม้ผลการวิจัยในครั้งนี้จะไม่สามารถนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นซึ่งมีเงื่อนไข/ปัจจัยแตกต่างกัน แต่กลวิธีการพัฒนาซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไปพร้อมกับการพัฒนางาน ภายใต้บรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน สามารถเป็นแนวทางที่พื้นที่อื่นๆ นำไปปรับใช้ได้ รวมทั้งเอกสารและเครื่องมือเก็บข้อมูล ตลอดจนข้อมูลสภาวะสุขภาพช่องปากและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปากของเด็ก 0-12 ปี ที่ได้จากพื้นที่ 12 จังหวัด จะได้รับการนำไปเป็นแนวทางสำหรับการจัดทำแผนงาน/โครงการแก้ปัญหาสุขภาพช่องปากเด็กและเยาวชนในทุกๆระดับต่อไป

คำสำคัญ : สุขภาพช่องปาก ทันตสุขภาพ เด็กและเยาวชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Development of Evidence-based Planning's Processes to Improve Children's Oral Health (2553-2554)

Piyada Prasertsom* *D.D.S., M.Sc., (Thai Dental Council)*
Chantana Ungchusak* *D.D.S., M.P.H., (Thai Dental Council)*
Srisuda Leelasithorn* *D.D.S., M.P.H., (Thai Dental Council)*
Waraporn Jirapongsa* *D.D.S., M.P.A., (Thai Dental Council)*

Abstract

The research aims to clarify oral health information system in provincial level, enhance dental health personnel's skill in revealing particularly risk factors of children's dental caries, and encourage them to draw up evidence-based planning for solving children's oral health problem. This project was responsible by Bureau of Dental Health, in collaborated by Regional Health Centers, and Provincial Health Offices. Methods of research consisted of regularly meetings, site visits, communication via internet, and occasional inquiry.

The research revealed that to achieve objective in developing of evidence-based planning's processes to Improve children's oral health, provincial dental health team needed three main supportive aspects. Firstly, clear scientific concept to solve oral health problem. Secondly, appropriated tool and methodology to collect data that reflect behaviors changing and oral health status of children in provincial level or other specific area. Lastly, enhancement of dental health personnel' skills in causal-effect analysis and data management.

This fact finding might not directly applicable to other province with difference situation and context. However, development techniques such as balanced emphasizing on both human and accomplishment, and reinforcing of fraternal relationship, were approved that they were appropriate and effective strategies for any province or area. Moreover, a number of documents and tools that were developed under this research such as : table of expected outcomes, tool and methodology for data collecting, data on oral health status of 0-12 year old children and risk factors, had been accepted that they were very useful as guideline for planning process at any level to solve children's oral health problem.

Key words : *Oral health, Dental health, Children, Action research*